

ANMELDELSER

S. Abram & J. Waldren (eds.): Anthropological Perspectives on Local Development. Knowledge and Sentiments in Conflict. London: Routledge 1998. 166 sider. ISBN 0-415-18278-6. Pris: £14.99.

„Udvikling“ opfattes i antropologien ofte som et emne, der hører til den anvendte antropologis domæne, og studiet af udvikling har derfor længe lidt under dikotomien mellem anvendt og teoretisk antropologi, skriver Abram og Waldren. Med denne bog ønsker de at bidrage til, at udvikling i højere grad bliver genstand for akademisk debat og dermed være med til at bløde dikotomien mellem teoretisk og anvendt antropologi op. Antropologi er nødvendigvis politisk, i og med den altid er positioneret i magtrelationer, men antropologens rolle er ikke nødvendigvis at være ekspert eller advokat for en særlig „etnisk“ eller undertrykt befolkningsgruppe. Antropologiens bidrag ligger ikke mindst i at kunne analysere og kommentere politiske processer og situationer, og i denne bog analyseres „udvikling“ som politisk proces og praksis gennem 7 studier af lokale erfaringer med planlægning og udvikling. De 7 cases kommer fra diverse europæiske lande såvel som Malaysia og Kenya.

Akademiske bidrag til studiet af udvikling har hidtil koncentreret sig om kritik af det internationale verdenssamfunds forsøg på at „udvikle“ den fattige tredje verden. Men det er ikke international udvikling, der interesserer forfatterne, og det er ikke den internationale udviklingsdiskurs som et særligt udtryk for en dominerende modernistisk vestlig diskurs, de ønsker at kritisere. Det er derimod nationalstatens forsøg på overalt i verden at gennemføre planlægning og udvikling inden for dens eget territorie, der er artiklernes omdrejningspunkt. Opmærksomheden på den vestlige udviklingsdiskurs' succes med at gøre fattige lande afhængige af Vesten har overskygget, at samme diskurs bruges inden for vestlige nationalstater.

Mange former for protester og forhandlinger finder sted i forbindelse med planlægning og udførelse af nye projekter i fremgangens og udviklingens navn overalt i verden. De kan ses som udtryk for en kontinuerlig kamp mellem

stat og borgere, og forfatterne ønsker at sætte fokus på de følelser, erfaringer og identiteter, der derigennem kommer til udtryk. Ikke mindst det stigende antal protestbevægelser i Europa, hvor befolkningen i stadig højere grad føler, at de demokratiske strukturer ikke er tilstrækkelige, kan være med til at illustrere mangfoldigheden af de kampe og forhandlinger, der foregår mellem stat og borgere.

Udvikling diskuteres i bogen både i forbindelse med politiske processer som grænse-udviklingen mellem Tjekkiet og Slovakiet (Knezevic) og som konflikt om økonomiske og kulturelle værdier i forbindelse med bygning af en dæmning og oversvømmelse af områder i det nordlige Spanien (Buil & Bergua). Tre kapitler omhandler turisme som udvikling: miljøaktivisters protester på Malta og Mallorca (Boissevain & Theuma, Waldren) og et eksempel fra Sydfrankrig på uenighed om, hvordan man bevarer en landsbyidyl, så den kan sælges i turistøjemed, samtidig med at man opbygger en infrastruktur, der gør den salgbar. Indbyggerne og politikerne er ikke uenige om stedets kulturelle værdi, men om *hvis* kultur og *hvilken* kultur, der skal prioriteres (Lindknud).

Bogens to første artikler fra Malaysia (Larsen) og Kenya (Talle) diskuterer lokale opfattelser af begrebet udvikling. I Malaysia er opfattelsen af udvikling i høj grad knyttet til fysisk infrastruktur, selvom der efterhånden også er opvokset alternative diskurser. I Kenya definerer prostituerede deres selvstændige partnervalg og deres økonomiske uafhængighed som udtryk for, at de er moderne og dermed „udviklede“ sammenlignet med landsbykvinder.

Alt i alt bidrager bogen med 7 interessante case studier, og gennem Abrams indledende artikel bliver der sat fokus på behovet for igen at gøre politiske processer til genstand for antropologisk analyse, og der bliver taget hul på en nuancering af begrebet „udvikling“ uden at diskussionen reduceres til en kritik af begrebets etnocentriske vestlige konnotationer. Det kunne derfor have været interessant at høre mere, også i de 5 sidste artikler, om netop „udvikling“ ud fra aktørernes synspunkt, planlæg-

gernes såvel som lokalbefolkningen. At der er tale om „udvikling“, bliver taget for givet, uden at det diskuteres, hvad der forstås ved udvikling for de involverede partere. Det kan være svært at se, hvad de beskrevne fænomener og processer har til fælles, ud over måske at de beskriver forskellige aspekter af statsmagten i forhold til lokal befolkning.

Udvikling såvel som lokal deltagelse og modernisering er begreber, vi som antropologer gerne afholder os fra at analysere, enten fordi vi opfatter dem som etnocentriske begreber, der ikke er vores bord, eller højest er det for vores anvendte fagfæller. Men det er begreber, folk overalt i verden forholder sig til, lever med, definerer og omdefinerer, og det er derfor forfriskende, at forfatterne til denne artikelsamling sætter fokus på dem.

*Hanne O. Mogensen
Institut for Antropologi
Københavns Universitet*

PETER BJERREGAARD & T. KUE YOUNG: The Circumpolar Inuit: Health of a Population in Transition. København: Munksgaard 1998. 287 sider. ISBN 87-16-11905-3. Pris: 345 kr.

Bjerregaard og Young dækker et stort område ikke blot geografisk, men også emnemæssigt. De giver i deres bog et overblik over befolknings- og sundhedstilstanden blandt de cirka 167.000 inuit i arktiske områder af Grønland, Canada, Alaska, og Rusland. Bogen er baseret på demografiske og epidemiologiske forskningsresultater og har hovedsageligt sundhedspersonale som målgruppe, men den er let tilgængelig for læsere med anden faglig baggrund og interesse for emnet.

Bogen er delt op i tre dele. Første del er en generel introduktion til inuit i de 4 lande. Baseret på arkæologisk, lingvistisk og genetisk forskning præsenteres teorier om oprindelse, migration og befolkningernes indbyrdes kontakt gennem århundrederne. Desuden er der en historisk gennemgang af de første møder med europæerne (vikingerne, franskmændene, englænderne og russerne), kolonialisering, kampen for at opnå selvstyre og de senere års initiativ til samarbejde mellem inuit på tværs af de 4 lande. I den første del af bogen beskrives også de sundhedsmæssige konsekvenser af den første kontakt med europæerne, og der

gives et overblik over den nuværende sundhedstilstand. Forfatterne gør op med ideen om, at der var en generel høj sundhedstilstand, indtil europæerne kom, men anerkender, at især infektioner var mindre udbredte end andre steder i verden. Alle data sammenlignes med tilsvarende data fra den „sydlige“ befolkning i de 4 lande (danskere, canadiere, amerikanere og russere). Derved fremtræder, at inuits sundhedstilstand er generelt dårligere og levealderen lavere, end det er tilfældet for de sydlige befolkningsgrupper. Infektioner, der først blev et problem under kolonialisering, er nu under kontrol, dog ikke i samme udstrækning som i de sydlige befolkningsgrupper. Til gengæld har kroniske sygdomme endnu ikke erstattet infektioner i samme grad som i den sydlige befolkning. Den største forskel mellem inuit og de respektive sydlige indbyggere ligger dog i antallet af kvæstelser ved ulykker, mord og selvmord.

I bogens anden del gives et mere nuanceret billede af sundheds- og sygdomsmønstre blandt inuit: livscyklusproblemer, infektioner, kroniske sygdomme, ulykker og vold og mental sundhed inklusive selvmord og afhængighedsproblemer. Bogens tredje del diskuterer de vigtigste faktorer, der påvirker sundhedstilstanden: socioøkonomi, kultur, miljø, livsstil og genetik. Forfatterne påpeger betydningen af samspillet mellem disse mange faktorer.

Sammenstødet mellem det moderne kosmopolitiske samfund og det traditionelle samfund fremhæves, da det ofte er blevet hævdet, at netop dette møde er årsag til mange nutidige sundhedsproblemer. Uden at benægte denne sammenhæng forsøger forfatterne at nuancere billedet ved at påpege, at sociokulturelle forandringer altid har fundet sted, og at disse af og til har haft sundhedsmæssige fordele.

Miljøproblemer er endnu ikke en stor sundhedstrussel nord for polarcirklen, men arktiske områder udsættes for forurening, der har sin oprindelse andetsteds i verden. For eksempel findes store koncentrationer af tungmetaller, DDT og PCB.

I kapitlet om livsstil diskuteres blandt andet rygning (særlig udbredt blandt inuit), ernæring (traditionel mad er ofte mere næringsrig end mad, der købes), fysisk aktivitet (ofte meget begrænset, når folk flytter til byerne), seksuel adfærd (antallet af seksuelle partnere er meget højt) og endelig forskellige former for forebyggende adfærd (f.eks. vaccinationer, brug af styrthjelm, redningsvest m.m.).